YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

4 päivänä joulukuuta 2008 *

Asiassa C-221/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sozialgericht Stuttgart (Saksa) on esittänyt 26.4.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.5.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Krystyna Zablocka-Weyhermüller

vastaan

Land Baden-Württemberg,

Bundesrepublik Deutschlandin

osallistuessa asian käsittelyyn,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), E. Juhász ja J. Malenovský,

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: R. Grass,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Land Baden-Württemberg, asiamiehenään H. Sprau,

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja M. Lumma,

– Puolan hallitus, asiamiehenään T. Nowakowski,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään V. Kreuschitz,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 18 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Zablocka-Weyhermüller ja vastaajana Land Baden-Württemberg ja joka koskee viimeksi mainitun kieltäytymistä maksaa kantajalle tiettyjä etuuksia, joihin kantaja katsoo olevansa oikeutettu sodan uhrin jälkeen jääneenä puolisona.

Kansallinen säännöstö

3 Kansallinen säännöstö muodostuu sodan uhrien avustamisesta 20.12.1950 annetusta liittovaltion laista (Bundesversorgungsgesetz), sellaisena kuin se oli julkaistuna 22.1.1982 (BGBl. 1982 I, s. 21), sellaisena kuin se on muutettuna viimeksi 19.6.2006 annetulla lailla (BGBl. 2006 I, s. 1305) (jäljempänä BVG), ja ulkomaille maksettavista etuuksista 30.6.1990 annetusta asetuksesta (Auslandsversorgungsverordnung; BLBl. 1990 I, s. 1321) (jäljempänä AuslVersV), jolla mainittu laki pannaan täytäntöön.

4 BVG:n 9 §:n 5 momentin mukaan sodan uhrien jälkeen jääneillä on olennaisesti tämän saman lain 38–52 §:ssä säädetyt oikeudet jälkeen jääneiden eläkkeeseen. Peruseläkkeen – jota ei muuten nosteta yleisen palkkakehityksen mukaan – lisäksi on tiettyjen lisäedellytysten täyttyessä olemassa oikeus saada korvausta sodan uhrille työkyvyttömyyden johdosta aiheutuneesta tulojen menetyksestä siten, että kyseinen korvaus maksetaan niiden fiktiivisten tulojen perusteella, jotka sodan uhri olisi saanut, jollei hän olisi ollut työkyvytön (BVG:n 40 a §), sekä tarvittaessa oikeus hoitokorvaukseen (BVG:n 40 b) ja/tai oikeus hyvitysluonteiseen eläkkeeseen (BVG:n 41 §). Tämän lisäksi silloin, kun jäljelle jäänyt puoliso on täyttänyt 45 vuotta, hän voi vaatia BVG:n 41 §:n 1 momentin b kohdan ja 2 momentin perusteella täysimääräistä hyvityksenluonteista eläkettä, jollei mahdollisten omien tulojen vähentämisestä muuta johdu.

5 Näihin etuuksiin on lisättävä lähtökohtaisesti BVG:n 9 §:n 1 momentin ja 10 §:n 4 momentin 1 kohdan c alakohdan mukainen oikeus sairaudenhoitoon ja BVG:n 9 §:n

2 momentissa ja 25–27 j §:ssä säädetyt oikeudet sodan uhrien sosiaalihuollon yhteydessä. Kyseiset etuudet myönnetään kuitenkin tarpeen mukaan.

6 Hakijoihin, joiden tavanomainen asuin- tai kotipaikka on Saksan ulkopuolella, sovelletaan BVG:n 64 a–64 f §:ssä säädettyä poikkeusjärjestelmää.

7 BVG:n 64 e §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Sodan uhrit, joiden tavanomainen koti- tai asuinpaikka on 5 momentin mukaisesti asetuksella nimetyssä valtiossa, saavat osittaisetuuden (Teilversorgung) 2–4 momentin mukaisesti. Oikeus etuuteen on muilta osin keskeytetty.

2. Osittaisetuus käsittää peruseläkkeen, mukaan lukien 44 §:n 1 momentissa säädetyn korvauksen, vaikeasti vammaisen lisän, kotitalouslisän, vanhempaineläkkeen ja hautausavustuksen, joiden määrä on kolmasosa 31, 35, 36, 40, 46, 51 ja 53 §:stä seuraavista summista, sekä 37 §:ssä säädetyn kuolemantapauksen johdosta annettavan avustuksen. Peruseläkettä korotetaan työkyvyttömien osalta kolmanneksella siitä 31 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä mainitusta summasta, joka on vahvistettu peruseläkkeeksi työkyvyttömälle, jonka työkyvyttömyysaste on 40 prosenttia. Eläkkeiden osalta ulkomailta saadut tulot otetaan huomioon vain 48 §:ssä luetelluissa tapauksissa. Leskelle ja orvoille maksettujen avustusten osalta otetaan kaikissa tapauksissa huomioon vastaavan lesken tai orvon eläkkeen täysi määrä, ja perustaksi otetaan kolmannes 33 §:n 1 momentin a kohdassa mainitusta viitemäärästä. Hautausavustuksen määrän laskemiseksi otetaan kaikissa tapauksissa perustaksi 36 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä ja 53 §:n toisessa virkkeessä mainittu korkein määrä.

3. Osittaisetuus käsittää myös 64 a §:n 1 momentissa tarkoitetut hoitoetuudet. Taloudellisia avustuksia, jotka on lueteltu 11 §:n 3 momentissa, ei makseta, mutta liittovaltion työ- ja sosiaaliministeriö voi myöntää poikkeuksia. Silloin kun on kyse tilapäisestä oleskelusta 5 momentin mukaisesti asetuksella nimettyjen valtioiden ulkopuolella, 64 a §:n 2 momentissa säädetyt hoito- ja sairaudenhoitoetuudet voidaan suorittaa, jos välitön hoito on lääkärin mukaan välttämätöntä. Etuuksia koskevia hakemuksia, jotka perustuvat 1–3 virkkeeseen, ei voida hyväksyä, jos hakijalla on oikeus vastaavanlaisiin etuuksiin lakisääteisen tai yksityisen vakuutuksen tai vastaavan järjestelmän perusteella.

4. Sodan uhreille tarkoitetut etuudet, jotka on mainittu 64 b §:n 1 momentissa, voidaan suorittaa liittovaltion työ- ja sosiaaliministeriön luvalla. Tällöin ei sovelleta 27 b §:n 3 momentin ensimmäistä virkettä.

5. Liittohallituksella on toimivalta nimetä asetuksella Bundesratin [liittoneuvosto] suostumuksella ne valtiot, joissa erityisten olosuhteiden johdosta ja erityisesti sen vuoksi, että vastaavat sosiaalietuudet ovat keskimääräisesti pienempiä Saksan liittotasavallassa maksettaviin etuuksiin nähden, sekä toisen maailmansodan jälkeisen tilanteen ja kehityksen vuoksi, osittaisetuus suoritetaan 1 momentin mukaisesti. Tällaisessa asetuksessa on mahdollista

a) vahvistaa 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä mainittu kolmanneksen suuruinen johdannainen määrä (Ableitungssatz) toisin tiettyjen etuuksien osalta ja määrittää tarkemmin etuuksien laskemista koskevat säännöt, ja

b) kun osittaisetuutta myönnettäessä huomioon otettu tilanne on muuttunut olennaisesti (ensimmäinen virke), muuttaa tämän johdosta 2 momentin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä säädetyn osittaisetuuden määrää.

6. Erityistapauksissa 2 momentin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä sekä 5 momentin toisessa virkkeessä määriteltyä osittaisetuutta voidaan laajentaa liittovaltion työ- ja sosiaaliministeriön luvalla.

7. Silloin kun on kyse vähintään yhden viikon pituisesta tilapäisestä oleskelusta asetuksella 5 momentin mukaisesti nimettyjen valtioiden ulkopuolella, liittovaltion työ- ja sosiaaliministeriön luvalla on mahdollista myöntää 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä luetellut eläkkeet, kunhan ne eivät ylitä 2 momentin ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä vahvistettuja määriä, sekä kolmannes hyvitysluonteisesta eläkkeestä; tällöin sovelletaan 2 momentin kolmatta virkettä. Tässä laissa tarkoitetut sairaalassaolokaudet sekä 27 b artiklassa tarkoitetut toipumiseen liittyvät toimenpiteet otetaan huomioon vain kolmanneksella.”

8 BVG:n 64 e §:n mukaisesti annetun AuslVersV:n 1 §:ssä säädetään otsikon ”Soveltamisala” alla seuraavaa:

”[BVG]:n 64 e §:ssä tarkoitettu osittaisetuus myönnetään Saksan kansalaisille ja sellaisille alkuaan saksalaisille henkilöille, joiden tavanomainen kotipaikka tai asuinpaikka on Albaniassa, Bulgariassa, Virossa, Unkarissa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Romaniassa, Venäjällä, Slovakiassa, Sloveniassa, Tšekin tasavallassa tai muissa entisen Jugoslavian ja entisen Neuvostoliiton alueella olevissa valtioissa.”

9 AuslVersV:n 2 §:n, jonka otsikkona on ”Poikkeava johdannainen määrä”, säädetään seuraavaa:

”1) [BVG:n] 64 e §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukainen johdannainen määrä on 60 prosenttia. Johdannainen määrä on hautausavustuksen osalta 45 prosenttia.

2) [BVG:n] 64 e §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaiseen korotukseen sovellettava johdannainen määrä on 40 prosenttia [BVG:n] 31 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaisen kulloisenkin peruseläkkeen määrästä.

3) Täysorvot saavat poikkeuksena [BVG:n] 64 e §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä olevaan sääntöön kolme neljännestä peruseläkkeestä.

4) Työkyvyttömille maksetaan peruseläke, joka vastaa tähän saakka maksettua summaa, jos se on heidän kannaltaan edullisempi.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

10 Zablocka-Weyhermüller, joka on vuonna 1952 syntynyt Puolan kansalainen, meni Weyhermüllerin kanssa naimisiin 7.9.2002. Viimeksi mainittu, joka on jo useiden vuosien ajan määritelty sodassa vaikeasti loukkaantuneeksi henkilöksi, jolla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, kuoli 12.1.2004. Kyseiseen päivään saakka hänen kotipaikkansa oli ollut Versorgungsamt Münsterin (Münsterin rintamamiesten ja sodan uhrien toimisto) toimipiirin alueella Saksassa, ja kyseinen toimisto maksoi hänen eläkkeensä ja useita siihen tehtyjä korotuksia sekä erilaisia avustuksia. Hänen eläkkeeseensä liittyvien maksujen määrä oli viimeksi ollut 1 419 euroa kuukaudessa.

11 Zablocka-Weyhermüller haki 20.4.2004 Versorgungsamt Münsteriltä sotaleskenä täyttä jälkeen jääneen eläkettä BVG:n säännösten mukaisesti. Tässä hakemuksessa hän vetosi asemaansa Puolan kansalaisena ja ilmoitti halustaan siirtää kotipaikkansa Puolaan lähitulevaisuudessa.

12 Etuuksien maksamiseen ulkomaille toimivaltainen elin hyväksyi 27.5.2004 tekemällään päätöksellä Zablocka-Weyhermüllerin hakemuksen ja totesi, että hänen puolisonsa kuolema oli seurausta sodassa aiheutuneesta vammasta. Lesken eläkkeen määräksi vahvistettiin 224 euroa kuukaudessa BVG:n 40 ja 64 e §:ään perustuvana osittaisetuutena 1.2.2004 alkavalta ajanjaksolta lukien.

13 Zablocka-Weyhermüller vaati hänelle myönnetyn etuuden korottamista sillä perusteella, että hänen aviomiehensä aikaisemmin saamat etuudet olivat olleet huomattavasti suurempia. Tämä hakemus hylättiin toimivaltaisen elimen 19.1.2005 tekemällä päätöksellä, joka on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi

saatetun oikeudenkäyntiasian kohteena. Myös pääasian kantajan vireille panema hallinnon sisäinen valitus, joka perustui muun muassa siihen, että puolisoiden aikaisempi yhteinen kotipaikka oli ollut Saksassa, ja siihen, että Puolan tasavalta kuuluu nykyään Euroopan unioniin, hylättiin.

14 Pääasiassa vireillä olevan oikeudenkäyntimenettelyn kuluessa Land Baden-Württemberg päätti 20.3.2007 myöntää Zablocka-Weyhermüllerille BVG:n 64 e §:n 6 momentin perusteella korotettua osittaisetuutta, jonka suuruus vastaa kulloistakin peruseläkettä, takautuvasti siitä päivästä lähtien, jolloin asianomaisen oikeus eläkkeeseen oli alkanut. Tämän perusteella kuukausittaisen eläkkeen määrä oli 372 euroa.

15 Tässä tilanteessa Sozialgericht Stuttgart päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”– – ovatko sellaiset Saksan sosiaaliturvalainsäädännössä säädetyt etuutta koskevat rajoitukset, joita tarkoitetaan [BVG:n] 64 e §:ssä ja joita sovelletaan edunsaajiin, joiden tavanomainen asuin- tai kotipaikka on Puolassa, joka on juuri liittynyt [unioniin], yhteensopivia ylemmänasteisen yhteisön oikeuden kanssa ja erityisesti, kun otetaan huomioon vapaa liikkuvuus[?]”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko EY 18 artiklan 1 kohta esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka nojalla viimeksi

mainittu kieltäytyy maksamasta tiettyjä sodan uhrien jälkeen jääneille puolisoille myönnettäviä etuuksia vain siitä syystä, että heidän kotipaikkansa on joidenkin määrättyjen jäsenvaltioiden alueella.

Tutkittavaksi ottaminen

17 Sekä Land Baden-Württemberg että Saksan hallitus ovat sitä mieltä, ettei ennakkoratkaisupyyntöä voida ottaa tutkittavaksi.

18 Siltä osin kuin on kyse lesken peruseläkkeestä, jota alennetaan osittain BVG:n 64 e §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaisesti, ne huomauttavat, että koska kyseistä eläkettä on pääasiassa korotettu takautuvasti 100 prosenttiin etuuden määrästä, esitetyllä kysymyksellä ei ole mitään merkitystä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemisen kannalta. Lisäksi Saksan hallituksen mukaan lainsäädäntöä ollaan parhaillaan muuttamassa osittaisetuuden tämänhetkisen määrän korottamiseksi 60 prosentista 100 prosenttiin 1.1.2008 lukien.

19 Niihin muihin etuuksiin nähden, jotka myönnetään tulojen perusteella ja joiden maksaminen keskeytyy BVG:n 64 e §:n 1 momentin toisen virkkeen perusteella, Saksan hallitus toteaa myös, että ennakkoratkaisukysymyksen merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta ei ole osoitettu. Pääasian kantaja on ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa järjestetyn suullisen käsittelyn kuluessa tehnyt uuden hakemuksen kyseisten etuuksien muuttamiseksi esittämättä kuitenkaan vaatimuksensa tueksi mitään perustetta.

20 Tältä osin on todettava, että EY 234 artiklan mukaisessa menettelyssä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä

kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kun esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on tämän vuoksi lähtökohtaisesti ratkaistava ne (ks. mm. asia C-119/05, Lucchini, tuomio 18.7.2007, Kok. 2007, s. I-6199, 43 kohta ja asia C-162/06, International Mail Spain, tuomio 15.11.2007, Kok. 2007, s. I-9911, 23 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. asia C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001, Kok. 2001, s. I-2099, 39 kohta; yhdistetyt asiat C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok. 2006, s. I-11421, 25 kohta; yhdistetyt asiat C-222/05–C-225/05, van der Weerd ym., tuomio 7.6.2007, Kok. 2007, s. I-4233, 22 kohta ja asia C-379/05, Amurta, tuomio 8.11.2007, Kok. 2007, s. I-9569, 64 kohta).

21 Pääasiassa on todettava, että kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, kansallinen tuomioistuin on toimittanut yhteisöjen tuomioistuimelle yksityiskohtaisen esityksen pääasian tosiseikoista ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä sekä niistä syistä, joiden vuoksi se katsoo vastauksen sen esittämään kysymykseen olevan tarpeen, jotta se voi ratkaista asian.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt yhteisöjen tuomioistuimen esittämään selvennyspyyntöön antamassaan vastauksessa, että lukuun ottamatta tämän tuomion 14 kohdassa mainittua korotettua osittaisetuutta lesken peruseläkkeen osalta mahdollinen oikeus BVG:n 40 a, 40 b ja 41 §:ssä säädettyihin etuuksiin on edelleen riidan kohteena pääasian asianosaisten välillä.

23 Tämän perusteella ennakkoratkaisupyyntö on otettava tutkittavaksi.

EY 18 artiklan 1 kohdan sovellettavuus

24 Aluksi on selvitettävä, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilanne yhteisön oikeuden ja etenkin EY 18 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

25 Siltä osin kuin yhtäältä on kyse tämän määräyksen henkilöllisestä soveltamisalasta, riittää, kun todetaan, että EY 17 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus, on unionin kansalaisen asema. Saman 17 artiklan 2 kohdassa liitetään lisäksi tähän asemaan EY:n perustamissopimuksessa määrätyt oikeudet ja velvollisuudet, joihin kuuluvat ne, jotka mainitaan EY 18 artiklan 1 kohdassa (asia C-192/05, Tas-Hagen ja Tas, tuomio 26.10.2006, Kok. 2006, s. I-10451, 18 kohta ja asia C-499/06, Nerkowska, tuomio 22.5.2008, Kok. 2008, s. I-3993, 21 kohta).

26 Puolan kansalaisena Zablocka-Weyhermüllerillä on EY 17 artiklan 1 kohdan mukainen unionin kansalaisen asema, joten hän voi käyttää tähän asemaan liittyviä oikeuksia, joihin kuuluu muun muassa EY 18 artiklan 1 kohdassa myönnetyt vapaata liikkumista ja oleskelua koskevat oikeudet (em. asia Nerkowska, tuomion 22 kohta).

27 EY 18 artiklan 1 kohdan aineellisen soveltamisalan osalta on toisaalta todettava, että yhteisön oikeuden nykyisessä kehitysvaiheessa pääasiassa kyseessä olevan kaltainen etuus, jolla pyritään korvaamaan sodan uhrien jälkeen jääneille puolisoille aiheutunut

vahinko, kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan (ks. vastaavasti em. asia Tas-Hagen ja Tas, tuomion 21 kohta ja em. asia Nerkowska, tuomion 23 kohta).

28 Jäsenvaltioiden on kuitenkin käytettävä tällaista toimivaltaa yhteisön oikeutta ja erityisesti perustamissopimuksen niitä määräyksiä noudattaen, jotka koskevat kaikkien unionin kansalaisten oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella (em. asia Tas-Hagen ja Tas, tuomion 22 kohta ja em. asia Nerkowska, tuomion 24 kohta).

29 Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin jo todennut, että yhteisön oikeuden aineelliseen soveltamisalaan kuuluvat erityisesti tilanteet, jotka koskevat perustamissopimuksessa taattujen perusvapauksien sekä EY 18 artiklassa myönnetyn vapauden liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella käyttämistä (ks. asia C-209/03, Bidar, tuomio 15.3.2005, Kok. 2005, s. I-2119, 33 kohta ja asia C-403/03, Schempp, tuomio 12.7.2005, Kok. 2005, s. I-6421, 17 ja 18 kohta ja em. asia Nerkowska, tuomion 26 kohta).

30 Nyt esillä olevan asian osalta on todettava, että Zablocka-Weyhermüllerin kaltainen tilanne kuuluu unionin kansalaisten vapaata liikkuvuutta ja vapaata oleskelua jäsenvaltioissa koskevan oikeuden soveltamisalaan. Kun pääasian kantaja muutti asumaan Puolaan, hän käytti EY 18 artiklan 1 kohdassa kaikille unionin kansalaisille tunnustettua oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella.

31 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen yhteisöjen tuomioistuimelle toimittamasta asiakirja-aineistosta ilmenee selvästi, että Zablocka-Weyhermüllerille myönnettyjen etuuksien keskeyttäminen BVG:n 64 e §:n 1 momentin toisen virkkeen ja 5 momentin sekä AuslVersV:n 1 §:n mukaisesti johtuu vain siitä, että hän muutti asumaan Puolaan.

32 Edellä esitetystä seuraa, että tilanne, jossa se, että Zablocka-Weyhermüller käyttää yhteisön oikeusjärjestyksessä tunnustettua vapautta, vaikuttaa hänen oikeuteensa saada jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä etuuksia, kuuluu yhteisön oikeuden ja etenkin EY 18 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

33 Näin ollen on tutkittava, onko EY 18 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan sodan uhrien jälkeen jääneille puolisoille myönnettävien tiettyjen etuuksien maksamiseksi edunsaajalla on oltava asuinpaikka joko sen jäsenvaltion alueella, joka tällaisen etuuden myöntää, tai sellaisen toisen jäsenvaltion alueella, jota ei ole mainittu ensimmäiseksi mainitun valtion hallituksen asetuksella vahvistamassa luettelossa.

Asumisedellytystä koskeva vaatimus

34 EY 18 artiklan 1 kohdan soveltamisalan osalta yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että mahdollisuudet, jotka perustamissopimuksella on annettu vapaan liikkuvuuden alalla, eivät saisi täyttä vaikutustaan, jos niiden käyttäminen saataisiin tehdä jäsenvaltion kansalaiselle vähemmän houkuttelevaksi asettamalla hänen oleskelulleen vastaanottavassa jäsenvaltiossa esteitä toisen valtion lainsäädännön vuoksi, kun tämä

lainsäädäntö on hänelle epäedullinen siksi, että hän on käyttänyt näitä mahdollisuuksiaan (ks. vastaavasti asia C-224/02, Pusa, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-5763, 19 kohta; em. asia Tas-Hagen ja Tas, tuomion 30 kohta ja em. asia Nerkowska, tuomion 31 kohta).

35 Kansallinen lainsäädäntö, jolla tietyt yhteisön kansalaiset asetetaan huonompaan asemaan pelkästään sen vuoksi, että he ovat käyttäneet vapauttaan liikkua ja oleskella toisessa jäsenvaltiossa, on EY 18 artiklan 1 kohdassa jokaiselle unionin kansalaiselle tunnustettuja vapauksia koskeva rajoitus (ks. vastaavasti asia C-406/04, De Cuyper, tuomio 18.7.2006, Kok. 2006, s. I-6947, 39 kohta; em. asia Tas-Hagen ja Tas, tuomion 31 kohta ja em. asia Nerkowska, tuomion 32 kohta).

36 BVG ja AuslVersV muodostavat tällaisen rajoituksen. Kun tämän lainsäädännön mukaan sodan uhrien jälkeen jääneitä puolisoita varten käyttöön otettujen tiettyjen etuuksien maksamisen edellytyksenä on se, että heillä on asuinpaikka kyseisen valtion alueella tai sellaisen toisen jäsenvaltion alueella, jota ei mainita kyseisen etuuden myöntävän jäsenvaltion hallituksen asetuksessa vahvistetussa jäsenvaltioiden luettelossa, sillä voidaan saada yhteisön kansalaiset, jotka ovat pääasian kantajan kaltaisessa tilanteessa, luopumaan liikkumis- ja oleskeluvapautensa käyttämisestä kyseisessä luettelossa mainitussa jäsenvaltiossa.

37 Kansallinen lainsäädäntö, jossa rajoitetaan tällä tavalla yhteisön kansalaisten vapauksien käyttämistä, voi olla yhteisön oikeuden perusteella oikeutettu ainoastaan, jos se perustuu objektiivisiin, yleistä etua koskeviin ja kyseessä olevien henkilöiden kansalaisuudesta riippumattomiin syihin ja se on oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään (ks. vastaavasti em. asia De Cuyper, tuomion 40 kohta; em. asia Tas-Hagen ja Tas, tuomion 33 kohta ja em. asia Nerkowska, tuomion 34 kohta).

38 Land Baden-Württembergin sekä Saksan hallituksen yhteisöjen tuomioistuimelle toimittamista huomautuksista ilmenee, että BVG:ssä säädetyn rajoituksen tarkoituksena on antaa asianmukainen etuus edunsaajille, joiden kotipaikka on Saksan ulkopuolella, ottamalla huomioon tämänhetkiset elinkustannuksia, tuloja ja maksettujen sosiaalietuuksien keskimäärää koskevat erot kyseisen jäsenvaltion ja sen jäsenvaltion välillä, jossa edunsaaja asuu. Lisäksi näiden huomautusten mukaan kyseisen rajoituksen oikeuttaa myös tarve mahdollistaa edunsaajien ammatillisen ja sosiaalisen tilanteen ja etenkin edunsaajien tulojen riittävä valvonta.

39 Sekä halu antaa etuus ottamalla huomioon kahden asianomaisen jäsenvaltion välillä olevat mainitut erot että tarve mahdollistaa edunsaajien ammatillisen ja sosiaalisen tilanteen riittävä valvonta ovat tosin sellaisia yleistä etua koskevia objektiivisia syitä, joilla voidaan perustella se, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten etuuksien maksamista koskevilla edellytyksillä tai yksityiskohtaisilla säännöillä voi olla vaikutusta liikkumisvapauteen.

40 Vaikka tämän tuomion 36 kohdassa todettu rajoitus saattaa olla perusteltavissa edellisessä kohdassa mainittujen kaltaisilla yleistä etua koskevilla objektiivisilla syillä, rajoituksen on kuitenkin oltava myös oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun päämäärään nähden. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että toimenpide on oikeasuhteinen, kun sillä voidaan toteuttaa tavoiteltu päämäärä ja kun sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (em. asia De Cuyper, tuomion 42 kohta ja em. asia Tas-Hagen ja Tas, tuomion 35 kohta).

41 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaista asumisedellytystä ei kuitenkaan voida pitää tavoiteltuihin päämääriin nähden oikeasuhteisena.

42 On näet korostettava, että AuslVersV:n 1 §:n mukaan BVG:n 64 e §:ää sovelletaan nimenomaisesti vain edunsaajiin, joiden koti- tai asuinpaikka on joko kymmenestä kyseisessä pykälässä mainitusta jäsenvaltiosta jonkin alueella taikka Albanian, entisen Jugoslavian tai entisen Neuvostoliiton alueella.

43 On kuitenkin olemassa valtioita, joita ei mainita AuslVersV:n 1 §:ssä ja joissa elinkustannukset ovat alemmat kuin eräissä kyseisessä pykälässä tarkoitetuissa jäsenvaltioissa. Lisäksi kyseisessä 1 §:ssä mainittujen valtioiden välillä olemassa olevat erot ovat huomattavia.

44 Samoin tarvetta mahdollistaa edunsaajien ammatillisen ja sosiaalisen tilanteen riittävä valvonta on sovellettava samalla tavalla kaikissa jäsenvaltioissa riippumatta siitä, onko ne mainittu AuslVersV:n 1 §:ssä.

45 Tämän perusteella pääasiassa kyseessä olevan kaltainen lainsäädäntö ei ole niiden Land Baden-Württembergin sekä Saksan hallituksen esiin tuomien tavoitteiden mukainen, jotka on mainittu tämän tuomion 38 kohdassa.

46 Koska tällaisella lainsäädännöllä vain keskeytetään siinä säädettyjen etuuksien maksaminen, ei myöskään voida pätevästi väittää, että sillä voidaan mukauttaa kyseiset

etuudet ottamalla huomioon Saksan liittotasavallan ja edunsaajan asuinvaltion välillä tällä hetkellä olemassa olevat elinkustannuksia, tuloja ja sosiaalietuuksien keskimäärää koskevat erot.

47 Lopuksi on todettava, että vaikka on totta, että edunsaajien ammatillisen ja sosiaalisen tilanteen valvonta voi olla tarpeen tulojen perusteella myönnettävien etuuksien osalta, etuuksien keskeyttäminen on kuitenkin toimenpide, jolla ylitetään se, mikä on tarpeen tällaisen valvonnan suorittamiseksi.

48 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että EY 18 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka nojalla viimeksi mainittu kieltäytyy maksamasta tiettyjä sodan uhrien jälkeen jääneille puolisoille myönnettäviä etuuksia vain siitä syystä, että heidän kotipaikkansa on joidenkin määrättyjen jäsenvaltioiden alueella.

Oikeudenkäyntikulut

49 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY 18 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka nojalla viimeksi mainittu kieltäytyy maksamasta tiettyjä sodan uhrien jälkeen jääneille puolisoille myönnettäviä etuuksia vain siitä syystä, että heidän kotipaikkansa on joidenkin määrättyjen jäsenvaltioiden alueella.

Allekirjoitukset